

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

α. «Πανελλήνιον»: Η ύπαρξη των πρώτων κομμάτων ήταν πλέον δεδομένη. Αυτό άλλωστε φαίνεται και από την κίνηση του *Καποδίστρια* να επανδρώσει ένα συμβουλευτικό όργανο, το Πανελλήνιον (1828), με αντιπροσώπους και των τριών παρατάξεων, προκειμένου να εξασφαλιστεί εσωτερική ειρήνη.

β. Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής: Με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης (1923) ιδρύθηκε η *Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής* με έδρα την Κωνσταντινούπολη. Την αποτελούσαν έντεκα μέλη (τέσσερις Έλληνες, τέσσερις Τούρκοι και τρία μέλη-πολίτες ουδέτερων κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο κρατών) με αρμοδιότητα τον καθορισμό του τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών και της εκτίμησης της ακίνητης περιουσίας των ανταλλαξίμων.

γ. ΠΑΟΥΕΡ: Οι ραγδαίες αλλαγές, τις οποίες προκάλεσαν στη χώρα οι συνέπειες του Μικρασιατικού πολέμου, ανέδειξαν την ανάγκη για σημαντικές επενδύσεις στις υποδομές της χώρας. Το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας, για παράδειγμα, ξεπέρασε, με την έλευση των προσφύγων, το 1.000.000 κατοίκους και, φυσικά, δεν μπορούσε πλέον να υδρεύεται με το χρονολογούμενο από τους ρωμαϊκούς χρόνους Αδριάνειο Υδραγωγείο. Τη λύση του ζητήματος ανέλαβε το 1925 η αμερικανική εταιρεία ΟΥΛΕΝ, με την κατασκευή του φράγματος και της τεχνητής λίμνης στο Μαραθώνα.

ΘΕΜΑ Α2

- α. Σωστό
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Λάθος
- ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

Στη διάρκεια του 18ου αιώνα, παρατηρήθηκε σημαντική ναυτιλιακή και εμπορική δραστηριότητα σε πολλές παραλιακές περιοχές του ελληνικού χώρου και σε νησιά. Η δραστηριότητα αυτή ευνοήθηκε από διάφορες συγκυρίες, και ιδιαίτερα από την έξοδο της Ρωσίας στη Μαύρη Θάλασσα και το εμπόριο που αναπτύχθηκε στα λιμάνια της περιοχής (λ.χ. στην Οδησό) και της Μεσογείου. Με τη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774) μεταξύ της Ρωσίας και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, τα χριστιανικά –ελληνικά– πλοία προστατεύονταν από τη ρωσική ισχύ και έτσι ευνοήθηκε η ραγδαία ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους. Λίγο αργότερα, με τη Γαλλική Επανάσταση και τους Ναπολεόντειους πολέμους, ευνοήθηκε ιδιαίτερα η ελληνική ναυτιλία. Η διάσπαση του ηπειρωτικού αποκλεισμού, τον οποίο είχε επιβάλει το αγγλικό ναυτικό στα γαλλικά λιμάνια, έφερνε μεγάλα κέρδη, ενώ ταυτόχρονα η εξαφάνιση των γαλλικών πλοίων από την Ανατολική Μεσόγειο δημιούργησε κενά, που έσπευσαν να εκμεταλλευτούν οι Έλληνες.

ΘΕΜΑ Β2

Οι υψηλοί δείκτες ανεργίας και οι άθλιες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης των εργατών οδήγησαν σε έντονη πολιτικοποίησή τους, κατά τη δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα. Οι συνθήκες έδιναν την εντύπωση ότι οι πλούσιοι γίνονταν πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι. Το 1918 ιδρύθηκε το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε.) από συνέδριο σοσιαλιστών. Βασικές θέσεις του προγράμματός του ήταν δημοκρατία, παροχή εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες, αναλογικό εκλογικό σύστημα, εθνικοποίηση των μεγάλων πλουτοπαραγωγικών πηγών. Σχετικά με την εξωτερική πολιτική, ζητούσε ειρήνη, χωρίς προσάρτηση εδαφών, βασισμένη στο δικαίωμα αυτοδιάθεσης των λαών. Τα προβλήματα που αφορούσαν διαμφισβητούμενα εδάφη, θα λύνονταν με δημοψηφίσματα.

Το Σ.Ε.Κ.Ε. ήταν το πιο αυστηρά οργανωμένο κόμμα. Έως το 1919 ήταν υπέρ της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Σταδιακά απομακρύνθηκε από αυτή, υιοθετώντας την αρχή της δικτατορίας του προλεταριάτου. Το 1924 μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος (Κ.Κ.Ε.).

ΘΕΜΑ Γ1

A) ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ: Σελ. 156-157 « Η αγροτική αποκατάσταση...λιπάσματα και ζώα».

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ Α:

- Η εγκατάσταση των προσφύγων επιχειρήθηκε με συστηματικό τρόπο και πήρε κυρίως τη μορφή της αγροτικής αποκατάστασης, κατά την οποία θα παρέχονταν, εκτός από γη, τα σχετικά μέσα για την καλλιέργειά της.
- Σύμφωνα με τον Διευθυντή Αγροτικής Αποκαταστάσεως της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων οι αγρότες πρόσφυγες, όπως και οι ντόπιοι ακτήμονες, δικαιούνταν αγροτικής αποκατάστασης, η οποία συνίστατο στην παραχώρηση βιώσιμων γεωργικών κλήρων, στη στέγαση με την ανέγερση κατοικιών αγροτικού τύπου και στον εφοδιασμό τους με σπόρους, μεγάλα και μικρά ζώα, γεωργικά εργαλεία, κάρα.
- Οι παροχές της Ε.Α.Π. δίνονταν για όσο διάστημα αναμένονταν τα αποτελέσματα της πρώτης καλλιέργειας – πολλές φορές και κατά το δεύτερο έτος από την εγκατάστασή τους.

B) ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ: Σελ. 157 « Για τη στέγαση...Αγροτική Τράπεζα».

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ Β:

- Η κατασκευή των κατοικιών έγινε με δύο τρόπους: 1) με ανάθεση σε εργολάβους, 2) με τη χρησιμοποίηση του προσφυγικού εργατικού δυναμικού υπό την καθοδήγηση των υπηρεσιών της Επιτροπής.
- Στην πρώτη περίπτωση, πολλοί από τους εργολάβους αντιμετώπισαν σοβαρές δυσκολίες, κυρίως στις περιοχές όπου υπήρχε πρόβλημα με τη μεταφορά καθώς και η εξεύρεση υλικών και εργατικών χεριών.
- Η Επιτροπή δεν ήταν ευχαριστημένη από τις υπηρεσίες των εργολάβων, ιδιαίτερα όταν οι τεχνικοί υποχρεώνονταν να παραλαμβάνουν εργασία κακής ποιότητας υπό την πίεση των άμεσων αναγκών για τη στέγαση των προσφύγων.
- Ο δεύτερος τρόπος περιελάμβανε παροχή προς τους πρόσφυγες ξυλείας, κεραμιδιών και καρφιών, υλικών δηλαδή που θα πρέπει να μεταφερθούν από μακριά, καθώς και χρημάτων για την πληρωμή των μαραγκών και των κατασκευαστών των οικιών.
- Οι πρόσφυγες παρείχαν την ανειδίκευτη εργασία και εκτελούσαν τις μεταφορές των υλικών. Ένας εργοδηγός ήταν υπεύθυνος για την ποιότητα και την ποσότητα της εργασίας και έδινε προκαταβολές σε χρήμα ή είδος ανάλογα με τη σημειούμενη πρόοδο.

Δ.1

Ενδεικτικός πρόλογος:

Το κείμενο διαδραματίζεται στην ιστορική περίοδο που προηγείται του Α Παγκοσμίου Πολέμου και αναφέρεται στις θετικές εξελίξεις που προκάλεσε στην Κρήτη το επαναστατικό κίνημα του Θερίσου.

Α) Από το σχολικό βιβλίο: σελ 215 '' Το κίνημα του Θερίσου δεν πέτυχε πλήρως τους στόχους του αλλά έδωσε νέα ισχυρή ώθηση στο Κρητικό ζήτημα και προκάλεσε θετικές εξελίξεις... και την ανάκληση των ξένων στρατευμάτων μετά την αποκατάσταση της εσωτερικής γαλήνης στη Κρήτη ''.

Από το παράθεμα Α:

- Η θετική αποτίμηση του κινήματος από τον ίδιο το Βενιζέλο
- Το δικαίωμα γνώμης του κρητικού λαού για θέματα που αφορούν την εθνική τους υπόταση
- Η αναγνώριση του κρητικού ζητήματος ως ζήτημα του έθνους και όχι ενός δυνάστη.

Από το παράθεμα Β :

- Η Διεθνής επιτροπή κατέληγε στο συμπέρασμα ότι ο Αρμοστής θα δυσχέραινε την πολιτική ομαλότητα στη Κρήτη
- Τον Ιούλιο του 1906 προκύπτει ένα συνολικό σχέδιο για την επίλυση του κρητικού ζητήματος
- Αναδιάρθρωση χωροφυλακής, δημιουργία πολιτοφυλακής και ανάκληση των ξένων στρατευμάτων

Β) Από το σχολικό βιβλίο: σελ 215-216 '' Η πολιτική του Βενιζέλου είχε θριαμβεύσει... Το νησί είχε ουσιαστικά καταστεί μια ιδιότυπη ελληνική επαρχία ''.

Από το παράθεμα Α:

- Το νέο πολίτευμα εξασφαλίζει στο λαό της Κρήτης αρτιότερες και ασφαλείς ελευθερίες
- Η αποτίμηση του Βενιζέλου είναι ότι ο λαϊκός παράγοντας είναι ο κύριος διαμορφωτής της κατάστασης.

Από το παράθεμα Γ :

- Το ενωτικό ψήφισμα της Β Συντακτικής Συνέλευσης της 30^{ης} Ιουλίου 1906
- Το δάνειο των 9,3 εκατομμυρίων φράγκων για την ανασυγκρότηση του νησιού
- Η απόφαση των μεγάλων δυνάμεων να διορίζει ο Βασιλιάς της Ελλάδος τον ύπατο αρμοστή στη Κρήτη.

